

услід за граматиною скажемо, що займенники *цей, ця, це, ці* «вказують на абстраговане виділення якогось окремого предмета з ряду інших подібних або ж на абстраговане узагальнення якоїсь ознаки предмета». Та все це нам розповідає старенька філологічна пані граматики, а нам цікаво подивитися на це явище очима модниці-психолінгвістики. Ніхто не буде заперечувати, що у свідомості нормальної людини рідна країна, Батьківщина, стоїть у тому ж ряду, що й батько, мати, син, дочка тощо. Уявімо собі доччине чи синове: «Мій

батько (моя мати)...» А тепер порівняймо з таким у їхніх же устах: «Цей мій батько (ця моя мати)...» Або ж, наприклад, материне про сина: «Мій син...», «Мій Юрко...», «Мій син Юрко...» і «Цей мій син Юрко...» Виявляється, що слухняний виконавець приписаних йому сухих граматичних ролей не такий уже й сухар у присутності модниці-психолінгвістики. Саме він і допомагає їй викрити яскравого представника народу *ці*.

Зрештою, усе сказане стосується тільки людей *ці* з країни *Ця*. В Україні ж здавна живуть українці.

Марія РІШЕЙ,
асистент кафедри мови засобів
масової інформації Львівського
національного університету
ім. Івана Франка

ПРО ЛЕКСИЧНЕ ВТІЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ КІЛЬКОСТІ

(Ряд будинків, низка заходів, кілька років)

УДК 811.161.2'271.1'374

На підставі довідкової літератури і редакторського досвіду проаналізовано випадки ненормативного вживання лексем «ряд» і «низка», запропоновано правильні відповідники.

Ключові слова: лексема, словник, словникова стаття, неправильно/правильно.

У словниковій статті лексеми **ряд** «Великого тлумачного словника сучасної української мови» (укладач В.Бусел), окрім «1. Сукупність однорідних предметів або живих істот, розташованих одне поруч з одним, одне за одним, витягнутих в одну лінію...», подано: «5. Сукупність подій, явищ і т. ін., послідовних у часі... Певна кількість кого-, чого-небудь». У цьому словнику зафіксовано «**ряд захворювань**», «**ряд математичних дисциплін**», «**в ряді випадків**», «**ряд керівних органів**», «**у ряді країн**» та ін. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» (кер. вид. проекту П.Мовчан, В.Німчук, В.Клічак) наводить, зокрема, такі приклади: **ряди будинків**, **книжки стоять рядами**, **струнки ряди вояків**, **перший ряд партеру**. А також: **ряд років**, **розглянути ряд питань**, **у ряді випадків**. У газетах читаємо: «**на думку ряду експертів...**», «**виконано ряд робіт**», «**з ряду спеціальностей**», «**...є почесним доктором ряду університетів**», «**в ряді районів**», «**цілий ряд пільговиків**» тощо.

С.Караванський у російсько-українському словнику складної лексики пише, що російською мовою «**ряд лет**», а українською «**кілька років**», російською «**в ряде сел (случаев)**», а українською «**у багатьох селах (випадках)**». Події і явища, послідовні у часі, а також певну кількість кого-, чого-небудь, що не утворює одну лінію, неправильно називати **рядом**. Зокрема, «**роки**», «**села**», «**випадки**», «**захворювання**», «**дисципліни**», «**керівні органи**», «**країни**», «**спеціальності**», «**університети**», «**райони**» не розташовуються в ряд, як, скажімо, «**доми**», «**дерева**», «**каміння**» тощо: **В торгових рядах – гори товарів** (О.Гончар); **Ряди домів, ряди дерев... розпливались в тумані** (М.Коцюбинський); **Перед виром стоїть скісно попереk усеї ріки ряд великого каміння** (І.Франко).

Слово **низка** в обох згаданих тлумачних словниках пояснено чітко і зрозуміло: «1. Нанизані на нитку, мотузку, дротину і т. ін. однорідні предмети. 2. *перен.* Су-

купність предметів, явищ і т. ін., розташованих послідовно один за одним. **Низка заходів**, **Низка подій...**». Наприклад: «**Низки червоного... перцю скрізь висять**» (І.Нечуй-Левицький); «**Довгу низку лиха нанизала йому злая доля!**» (О.Стороженко).

Однак, не дотримуючись наведеного пояснення, «Великий тлумачний словник сучасної української мови» (укладач В.Бусел) подає: «**відокремлені від океану... низкою островів**», «**низка... особливостей**», «**у низці... країн**». У газетах читаємо: «**низка організацій**», «**низка корпорацій**», «**ціла низка продуктів... значно дешевіші**» та ін. Але «**острови**», «**особливості**», «**країни**», як і «**організації**», «**корпорації**», «**продукти**» не можна вишикувати в лінію.

Коли люди, тварини, предмети тощо не формують одну лінію і не розташовані послідовно один за одним, зокрема, **ряд машин** (в одній лінії) і **низка машин** (одна за одною, наприклад, весільний кортеж), слід уживати **декілька**, **кілька** (мала кількість), **багато**, **немало**, **чимало** (велика кількість) тощо. Наприклад: **Вже стояли декілька возів з зерном... декілька стільців перекупок** (Панас Мирний); **Я склав план реконструкції кількох площ і вулиць міста** (О.Довженко); **Рідні пісні навйовали на нього багато споминів** (О.Гончар); **...Зазнав Іван немало пригод** (М.Коцюбинський); **...Людей уже зібралось чимало** (А.Головка). Коли увагу акцентують не на кількості, а на тому, що це якась частина когось або чогось, то варто послуговуватися словом **деякі**. Наприклад: **Деякі дисципліни я зовсім не вчив** (О.Довженко); **Перебираємо в пам'яті фільми... лише деякі можуть прислужитися нашим внукам...** (з газет).

Отже, правильно: «**на думку деяких експертів...**», «**виконано чимало робіт**», «**з таких (певних, деяких) спеціальностей**», «**...є почесним доктором кількох університетів**», «**у деяких районах**», «**багато (чимало, немало, значна кількість) пільговиків**», «**деякі організації**», «**деякі корпорації**», «**деякі продукти**».